

Detaljer Rundt Stedsnavn I Germansk Område

Vi forstår lettere hvor mye vi har mistet av vår kultur når vi ser på stedsnavn i vårt skandinaviske område. Det er en rekke navn som ikke nevnes i hverken vår mytologi eller våre sagaer. Det er likevel klart at de har noe med vår gudeverden å gjøre. Andre navn er bare nevnt ett sted gjerne, og da gjerne bare i en bisetning. For å forstå disse navnene må vi sammenlikne dem med tilsvarende navn i andre germanske områder. Vi må se på all den kunnskap vi har samlet for å se sammenhengen.

Et slikt navn er Hørn (Høern, Hörn). Vi vet at dette er et annet navn på Freyja, avledet av hörr, som betyr harr¹, hør, lin, linklede eller streng av lin og buestring. Lin og linklede kan vi sette i forbindelse med stort sett alle gudinner, ettersom at det var normalt å bruke dette tøyet i rituell sammenheng, men harr hører til vann og da sitter vi igjen med noen færre muligheter. Freyja er allerede kjent, og hennes mer aggressive side Skade kommer frem gjennom at navnet kan settes i forbindelse med buestringen - og vann. Men vi vil til opprinnelsen av navnet. Dens første betydning.

I Magnus Olsens Hedenske Kultminder i norske Stedsnavne (Kristiania, 1915) mener han at dette navnet kan settes i forbindelse med Nerthus, som er en teori som støttes av at hun er nettopp en vanngudinne - og den eldste vi kjenner til. Hun er også Freyjas mor.

Navnet Hørn er altså ikke bare et hellig navn, men et svært gammelt navn også. Hvorvidt navnet, der det er brukt, skal settes i forbindelse med den yngre Freyja eller den eldre Nerthus (Njerð) vites derimot ikke sikkert.

Et annet navn, som vi gjerne ikke tenker så mye over, er Ring (som i Ringerike). I virkeligheten er dette navnet et gudenavn. Ring (hringr) betyr jo innlysende nok ring, men det betyr også krets. Navnet settes i forbindelse med årstidsguddommer, som Baldr. Baldrs skip heter Hringhorni (Ringhorn). Ringen er årets syklus, året "som går i ring". Årstidene kommer alltid tilbake. Det er en sluttet krets.

Men det er også klart at Freyr har vært en form for årstidsguddom i forne tider. Eller kanskje vi har kjent Freyr og Baldr som en guddom i eldre tider, under navnet Fillin? Fillins eldste navn er Filpina og er kjent fra sydgermanske områder. Her i nord kjenner vi til et gudepar, Ullin og Fillin, som er Ullr og Freyr - vinter og sommer. Baldr er jo Ulls frende, i betydningen at sommeren er vinterens frende. Forbindelsen mellom Baldr og Freyr som sommerguddommer er altså sterk. I østgermansk område ble Ullin og Fillin kalt Raus og Rafts, noe som vitner om at det har vært en rekke navn på våre guddommer i eldre tid, med variasjon også innad i den germanske folkestammen.

Vi kan sette Baldr som årstidsguddom i forbindelse med Ring (Hringr), men vi kan også sette Ullr i forbindelse med dette navnet. I eldre tider sverget man løfter på en ring. Vi kan lese i Atlakvida, strofe 30, at man sverget at hringi Ullar (på Ulls ring). Vi vet ikke hvorfor, men antar at vi gjorde det fordi ringen har ingen ende - noe troskap heller ikke skal ha. Videre visste vi at vinteren alltid kommer trofast tilbake. Forbindelsen til Freyr blir her også klar ettersom at vi også sverget løfter på Freys galt. Sommeren er like trofast som vinteren.

Navn med ring i seg er altså navn som kan settes i forbindelse med Ullr, men kanskje også med Baldr og Freyr. Alle er årstidsguddommer.

Vi trenger derimot ikke å gå til østgermansk område for å finne bruk av ulike navn på den samme guddommen. I Skandinavia kjenner vi til Ullr kun i Norge og Sverige. Finnes han dermed ikke i Danmark? Han finnes sikkert, men med et annet navn. I Danmark kjenner de til en guddom med navn Skjold. Skjold er derimot ukjent i både Norge og Sverige.

Vi lærer at Ulls skip er skjoldet. Skjoldet er også rundt, som en ring. Vi forstår da at den danske Skjold er den samme som vår Ullr. Alle de germanske guddommene finnes i hele det germanske området, men med navn som ofte er svært ulike. Vi forstår da også at den gamle religionen har vært felles for de germanske folk og identisk i alle de germanske områdene. Det er bare navnene på gudene som til tider er ulike. Om vi følger alle navnene bakover i tid derimot ender vi alltid opp med to guddommer; en kvinnelig og en mannlig. Alle guddommene våre vokser ut fra disse to som grener fra en tvekjønnet stamme. Noen eksempler på "anetavler" er da:

Tuisto (Bure) → MannaR (Börr) → Istwô (Óðinn) → Bældegi (Baldr)

Erpo → Sip (Sif) → Ullr

Tuisto → Perkunia/Fairguni (Fjörgynn) → Filpina (Njörðr) → Fillin (Freyr)

Erpô → Perkunia/Fairguni (Fjörgyn) → Nerthus (Njerð) → Frijô (Freyja)

Til slutt vil jeg omtale to andre navn, Hadding og Elg. Hadding er et gammelt og helligt navn fordi det er navnet på en vandilisk preste- og adelsslekt. Hadding er identisk med Halling og Hazding². Vi kjenner navnet fra for eksempel Hallingdal. På disse stedene dyrket hallingene våre guder, og derfor er navn med hadding, hazding eller halling i seg hellige. Det er her altså snakk om steder som ble oppkalt etter navnet på de som dyrket gudene der, fremfor navnet på gudene som ble dyrket, men stedet er altså likevel et gammelt helligsted.

Elg er vel det mest mystiske og gamle navnet vi kjenner til. Hva har vel elg med guder og helligdom å gjøre? Det er også svært mange navn som settes i forbindelse med dette, som navn med alh-, alg- og aluh, æl, ølg, elgjar, elg, elgi og el i seg. Vi finner et nært beslektet ord i latinsk, i form av alere, som betyr å nære. Videre finner vi dette ordet i futharken. Runetegnet for fødsel og liv, helse, kroppslig sunnhet og styrke, beskyttelse, forsvar, storgress, ålegress og elg heter AlgiR. Dette runetegnet kommer av et førrunisk tegn (fig. 1.1.) som ser ut som en trone; et høysete.

Figur 1.1. Førrunisk Tegn

Ifølge Magnus Olsen er gudeparet Ullin-Fillin (Ullr-Freyr) også personifisert gjennom en guddom, med navn Alcis³. I J. Grimms *Mythologie*, s 57, sammenstilles Alcis med et gammelgermansk ord for tempel, helligdom og guddom, gotisk alhs, av stammen alh-. Vi ser også den fonologiske likheten mellom Alcis og AlgiR⁴, og det siste av disse er jo også satt i forbindelse med stammen alh-.

Vi får bekreftet dette ved å se på det yngre navnet på runetegnet AlgiR, Zeta, som er fornordisk for sete, prestesete og folkesamling - som jo nettopp er et helligt sted, et tempel. Men det virker altså som om AlgiR/Alcis var en guddom på lik linje med de andre gudene. Det var en personifikasjon av gudeparet Ullin-Fillin, en mannlig guddom for fødsel og liv, helse, kroppslig sunnhet og styrke, beskyttelse, forsvar, storgress, ålegress og elg.

Elgen kan ha blitt sett på som dyreverdens svar på denne kraften og ble derfor gitt navnet elg, men vi kan med sikkerhet si at alle navn som har alh-, alg- og aluh, æl, ølg, elgjar, elg, elgi eller el i seg er gamle hellige steder, hvor en helligdom en gang stod. Eksempler på slike navn (i Norge) er Elgetun, Elton, Elnes, Eljerås og Elgestrøm.

Runetegnet AlgiR (yngre Zeta) ble ofte brukt alene som et magisk symbol, på piler, steinamuletter o. l. Den ble funnet skrevet tre ganger på et benstykke funnet i Sverige, i Lindholm mose i Skåne, og kan da ha symbolisert ikke bare Ullin-Fillin, men også deres foreldre (Njerthus-NerthuR/Njerð-Njörðr) og besteforeldre (Fairguni-Fairguni/Fjörgyn-Fjörgynn), som alle da står for den beskyttende kraft i naturen, personifisert i en guddom av henholdsvis Alcis, Nerthus og Fairguni (indoeuropeisk form; Perkunia). Dette må vi anta er de eldste naturguddommer våre forfedre hadde.

Når vi undersøker våre stedsnavn finner vi at svært mange av dem har forbindelse til den gamle nordiske gudedyrkelse. Selv guder som Alcis, som ikke engang er nevnt i mytologien, står frem som kjente hos våre forfedre. AlgiR, Nerthus, Perkunia og Filpina er alle svært gamle guddommer, ukjente og mystiske for oss. Perkunia er så gammel at den stammer fra den tiden alle indoeuropeerne snakket det samme språk og delte

en kultur. Denne opprinnelige fjellguddom ble til den keltiske Ercunia og den germanske Fairguni, som senere ble til vår nordiske Fjörgyn (f) og Fjörgynn (m).

Vår kultur er eldgammel, men den er i ferd med å dø ut. Vi må gjøre alt vi kan for at dette ikke skal skje. Ved siden av kristendommen er blandingssekteskap med ikke-europeiske folk vår kulturs største trussel. Jo færre nordiske og indoeuropeiske mennesker der er igjen her i nord, dess færre er det som vil søke å bevare det som engang var. Vi trenger derfor å ikke bare opplyse folket om vår gamle kultur, men vi må også overbevise folket om at blodets renhet er hellig. Vår gamle nordiske kultur har livets rett, men uten det nordiske mennesket har den ikke mulighet til å overleve. Alle gamle kulturer har gått under. Egypternes kultur døde med de som opprinnelig bygget den. Det samme gjelder det gamle Sumers kultur. Bygget av indoeuropeere er de kun et vagt minne for oss i dag; for folket som bygget kulturen ble utslettet, gjennom blanding med fremmede folk. La ikke vår nordiske kultur lide den samme skjebnen.

Med nordisk hilsen

Noter:

1. En fisk, engelsk grayling.
2. Betyr "de som bærer kvinnehår (langt hår)". Vi vet forøvrig at kun adelen fikk ha langt hår. Langt hår var tegn på adelskap.
3. Denne guddommen vet vi ble dyrket av blant annet haddingene/hazdingene/hallingene. Tacitus omtaler nahanarvalerne (hos hvem en Alcis-lund fantes), som tilhørte Lugiernes kultforbund. Det bør derfor nevnes at også navn med Lýgin, Lujii, Leug- og Lug- (betyr for øvrig "fredhellig tingsted") har sammenheng med dette.
4. -R uttales visstnok som en stemt s (z).

Varg Vikernes